

Hodnotenie dlhodobých záruk v poistnom sektore¹ SR

2. časť

Andrea Gondová, Zuzana Kardošová
Národná banka Slovenska

Na základe požiadavky Európskej komisie prebiehalo v prvej polovici roka 2013 v členských štátoch Európskej únie testovanie vplyvu navrhovaných zmien v regulácii poistného sektora najmä na produkty s dlhodobou zárukou a tiež na anuitné produkty neživotného poistenia. Dopadová štúdia pozostávala z dvoch častí, z kvantitatívneho výpočtu kapitálovej požiadavky na solventnosť poisťovní a kvalitatívneho dotazníka týkajúceho sa navrhovaných zmien v regulácii. V rámci výpočtu bolo potrebné vypočítať technické rezervy s použitím 13 rôznych scenárov. V predchádzajúcom čísle sme sa zaoberali vyhodnotením údajov zúčastnených poisťovní, licencovaných na Slovensku, konkrétne analýzou vplyvu scenárov 0 až 3. Druhá časť článku sa zaoberá analýzou scenárov 4 až 6.

1 Long-Term Guarantees Assessment (ďalej len LTGA).

EXTRAPOLÁCIA

Niektoré záväzky poisťovní môžu mať dlhšiu dobu splatnosti ako aktíva dostupné na finančných trhoch, z ktorých sa určuje úroková sadzba používaná na trhové ocenenie technických rezerv. Extrapolácia je metóda na určenie bezrizikovej úrokovej sadzby pre také splatnosti, ktoré nie sú dostatočné trhové údaje, resp. nie sú dostupné údaje z trhu, ktorý by spĺňal podmienku stanovenej reguláciou na „active, deep, liquid, transparent market“. Posledný bod výnosovej krivky, pre ktorý sú dostupné údaje, resp. bod, pre ktorý sú splnené požiadavky regulácie, sa nazýva *Last Liquid Point* (ďalej len „LLP“) a posledný bod výnosovej krivky, ku ktorej sa od LLP výnosová krivka extrapoluje, sa nazýva *Ultimate Forward Rate* (ďalej len „UFR“).

V LTGA sa testovali tri rôzne situácie:

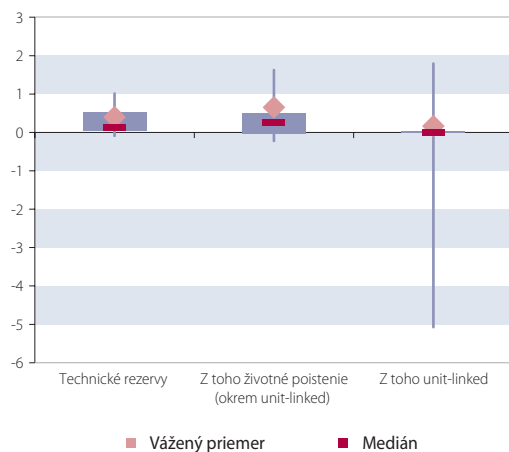
- extrapolácia s LLP 30 rokov a dĺžkou doby konvergenencie 40 rokov (scenár 0),

- extrapolácia s LLP 20 rokov a dĺžkou doby konvergenencie 40 rokov (scenár 5) a
- extrapolácia s LLP 20 rokov a dĺžkou doby konvergenencie 10 rokov (všetky ostatné scenáre).

Je problematické vyhodnotiť jednotlivé typy extrapolácie, keďže sa netestovali samostatne bez ostatných opatrení pre dlhodobé garancie (*long-term guarantees*, ďalej len „LTG opatrenia“). Preto sme vyhodnocovali len vplyv dĺžky konvergenencie v scenári 5 v porovnaní so scenárom 1, keďže ostatné LTG opatrenia boli v scenári 5 a v scenári 1 zhodné. V scenári 5 došlo k poklesu technických rezerv oproti technickým rezervám v scenári 1 v priemere o 0,4 % (graf 1). Nedošlo ani k významnej zmene váženého priemeru marže solventnosti pre kapitálovú požiadavku na solventnosť (ďalej len „SCR“), keďže jej nárast bol len 1,65 %. Zmena dĺžky konvergenencie významne neovplyvnila výsledky na slovenskom poistnom trhu.

EIOPA odporúčala vo svojej správe pre Európsku komisiu dlhšie obdobie konvergenencie, napr. 40 rokov, pretože rapidná a krátka konvergenca vedie k vyššej diskontnej sadzbe pre obdobia za LLP, čo nie je veľmi obozretné z pohľadu regulácie a ochrany spotrebiteľa, keďže už dlhší čas pretrvávajú na finančných trhoch obdobia nízkych výnosov a použitie vyšších diskontných sadzieb preto nie je vhodné.

Graf 1 Pokles technických rezerv v scenári 5 v porovnaní so scenárom 1 (v %)

Zdroj: NBS.

Poznámka: V grafe je zobrazené maximum, minimum, prvý a tretí kvartil, vážený priemer a medián hodnôt jednotlivých zúčastnených poisťovní.

MATCHING ADJUSTMENT (ŠTANDARDNÁ VERZIA) – ČLÁNOK 77c

Matching adjustment je úprava, ktorá je špecifická pre každú poisťovňu a závisí od zloženia jej portfólia aktív a podmienok zmlúv. Tento nástroj predstavoval paralelný posun celej základnej bezrizikovej výnosovej krivky pri použití ostatných LTG opatrení.

Použitie štandardnej verzie *matching adjustment* bolo podmienené splnením zadaných podmienok. Napríklad aplikácia bola možná len pre:

- produkty, ktoré sú vystavené len riziku dlhovekosti, revízie a nákladov,

- produkty bez budúceho poistného a bez opcií poistených (respektíve zahŕňajúce nárok na odkúpenie, ktoré neprevýši hodnotu aktív kryjúcich technické rezervy),
- portfólio aktív a pasív týchto produktov by malo byť organizované a riadené oddelene od iných záväzkov poisťovne, tzv. *ring-fencing*.

Väčšina zúčastnených poisťovní nepovažovala štandardnú verziu *matching adjustment* za aplikovateľnú na slovenskom poistnom trhu, a to z dôvodu podmienky osobitného spravovania portfólia aktív viažucich sa na zodpovedajúce portfólio pasív. Štandardná verzia úpravy bezrizikovej výnosovej krivky sa aplikovala vo všetkých scenároch okrem scenárov 0 a 4. Vo štvrtom scenári sa testovala alternatívna štandardná verzia *matching adjustment*, ktorá sa líšila od štandardnej verzie len v podmienkach na úverovú kvalitu portfólia aktív. *Matching adjustment* by nemal znamenať zhoršený vplyv na ochranu záujmov spotrebiteľov, keďže závisí od správneho spárovania aktív a pasív. Toto prepojenie je výhodou, keďže vplyv krátkodobej volatility aktív sa prejaví úpravou hodnoty záväzkov len o časť spreadu tých aktív, ktorými sú tieto záväzky kryté, a nie o hypotetický spread vypočítaný z reprezentatívneho portfólia zostaveného v EIOPA jednotne pre všetky štáty Európskej únie. Avšak práve tento dôvod by zasa na druhej strane znamenal komplikovanosť, pokiaľ ide o dohľad tejto úpravy, jej správnu a vhodnú aplikáciu. Bolo by potrebné vyhodnocovať nielen to, či poistné zmluvy, na ktoré sa poisťovňa rozhodne aplikovať *matching adjustment* spĺňajú podmienky úpravy, ale aj vhodnosť na ne naviazaných aktív, t. j. zmluvné podmienky poisťovne s protistranami, od ktorých dané aktíva nakúpili, a tiež či sa tieto aktíva naozaj spravujú oddelene. Pre poisťovne by bolo jednoduchšie aplikovať túto úpravu skôr na nové produkty ako na staršie. Výsledky scenára 4 odovzdala na našom trhu len jedna poisťovňa.

MATCHING ADJUSTMENT (ROZŠÍRENÁ VERZIA) – ČLÁNOK 77E

Rozšírená verzia úpravy *matching adjustment* sa líši od štandardnej verzie hlavne skutočnosťou, že úprava bezrizikovej výnosovej krivky sa aplikovala na väčší rozsah záväzkov poisťovní, keďže neplatila napríklad obmedzujúca podmienka týkajúca sa expozície voči rizikám a existencie opcií poistených. Z dôvodu zvýšenia novej volatility budúcich záväzkov, a teda zvýšenia rizika núteného predaja aktív naviazaných na záväzky, sa do výpočtu úpravy zahrnulo tzv. *application ratio*. Jeho hodnota predstavovala mieru nákladov na prípadný nútený predaj aktív v prípade, že dôjde k naplneniu daných stresových scenárov.

Testovali sa tri typy rozšírenej verzie *matching adjustment*, a to:

- klasická rozšírená verzia I *matching adjustment* (scenáre 1 až 5, 10 a 12),
- klasická rozšírená verzia II *matching adjustment* (scenáre 7 a 10),
- alternatívna rozšírená verzia *matching adjustment* (scenár 6).

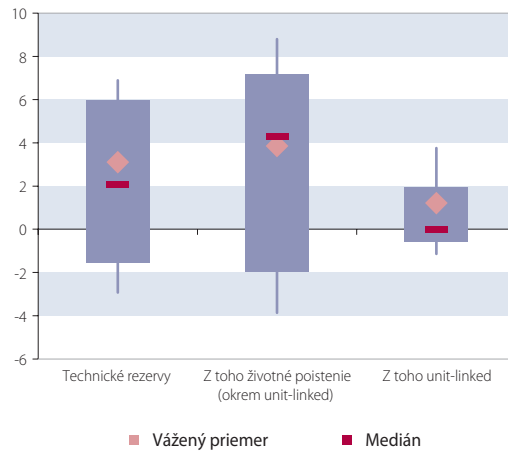
Pre štandardnú verziu *matching adjustment*, ako aj pre klasickú rozšírenú verziu *matching adjustment* platila podmienka na oddelené spravovanie aktív a ich naviazanosť na pasíva (*ring fencing*). Táto podmienka bola dôvodom obmedzenej možnosti aplikácie klasickej rozšírenej verzie *matching adjustment* na slovenskom poistnom trhu. Naopak, v alternatívnej rozšírenej verzii *matching adjustment* testovanej v scenári 6 bola vypustená podmienka na viažanosť portfólia aktív a pasív, a preto bolo možné použiť túto verziu aj na slovenskom poistnom trhu. Z uvedených dôvodov bolo možné vyhodnotiť len alternatívnu rozšírenú verziu *matching adjustment*, ktorá sa porovnávala s výsledkami scenára 1, z údajov poisťovní predložených pre scenár 6.

Z váženého priemeru a mediánu zobrazeného v grafoch 2 až 5 môžeme vidieť, že aplikovanie alternatívnej rozšírenej verzie *matching adjustment* nespôsobil vo väčšine zúčastnených poisťovní nárast marže solventnosti ani pokles technických rezerv. Dve poisťovne z piatich, ktoré predložili údaje pre scenár 6, zaznamenali opačný efekt a aplikovanie úpravy *matching adjustment* spôsobilo pokles technických rezerv v priemere o 2 % a nárast prebytku vlastných zdrojov v priemere o 33 %.

Dôvodom výsledného efektu aplikovania alternatívnej rozšírenej verzie „*matching adjustment*“ je, že použitie úpravy bezrizikovej výnosovej krivky o tzv. *counter-cyclical premium* (ďalej len „CCP“) a úpravy *matching adjustment* sa vzájomne vylučujú a hodnota úpravy v scenári 6 závisí od aktív poisťovne a miery možných výkyvov očakávaných peňažných tokov pasív, tzv. *application ratio*.

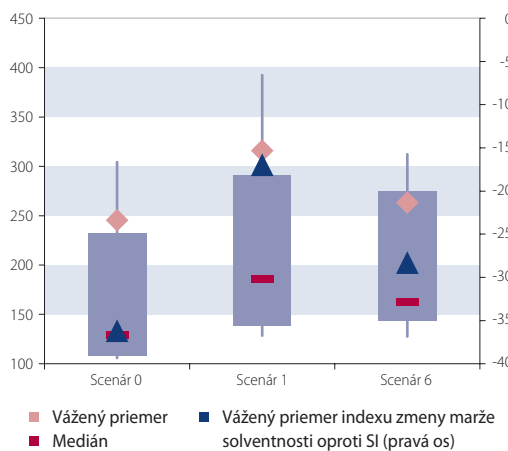
Application ratio malo slúžiť na zabezpečenie, aby poisťovníam s pravdepodobnosťou 99,5 % nevznikli v budúcnosti straty v dôsledku nespárovaných peňažných tokov a nadväzujúceho núteného predaja aktív. Vzorec jeho výpočtu bol navrhnutý krátko pred LTGA, a preto nebol predmetom širšej diskusie. Je teda otáznou či hodnota vypočítaná jednotlivými poisťovňami správne odrážala účel tohto ukazovateľa. Taktiež jeho výpočet bol veľmi komplikovaný a vypočítané hodnoty jednotlivých poisťovní mali veľký rozptyl, s minimom 0 % a maximálnou hodnotou prevyšujúcou 90 %. Navyše dve poisťovne nepoužili *application ratio* pri konečnom stanovení *matching adjustment*. Vážený priemer samotnej úpravy bol vo výške 0,98 %, s minimom 0,03 % a maximom 1,63 %.

Z pohľadu ochrany spotrebiteľa rozšírená verzia úpravy *matching adjustment* nezaistuje, že poisťovne nebudú nútené náhle a nevýhodne predávať aktíva, aby mohli splniť svoje záväzky voči klientom, keďže kritériá na aplikovanie tejto úpravy sú benevolentné a je tu riziko odkupovania a náhleho vypovedania poistných zmlúv zo strany klientov. Jednoduché by nebolo ani dohľadanie tejto úpravy, pre jej komplexnosť z pohľadu výpočtu a aj samotnej aplikácie. Rovnako bude znevýhodňujúce, z pohľadu konkurencieschopnosti jednotlivých poisťovní na celoeurópskom trhu, ak sa niektorá z krajín rozhodne túto úpravu

Graf 2 Zmena technických rezerv v scenári 6 v porovnaní so scenárom 1 (v %)

Zdroj: NBS.

Poznámka: V grafe je zobrazené maximum, minimum, prvý a tretí kvartil, vážený priemer a medián hodnôt jednotlivých zúčastnených poisťovní.

Graf 3 Porovnanie marže solventnosti pre SCR v scenári 0, 1 a 6 a vážený priemer indexu zmeny marže solventnosti oproti Solventnosti I (v %)

Zdroj: NBS.

Poznámka: V grafe je zobrazené maximum, minimum, prvý a tretí kvartil, vážený priemer a medián hodnôt jednotlivých zúčastnených poisťovní. SCR – kapitálová požiadavka na solventnosť, SI – regulácia podľa Solventnosti I, t. j. v súčasnosti platnej európskej úpravy.

neaplikovať do svojej národnej legislatívy, keďže testovaná úprava bola navrhnutá len ako možná a nie záväzná (*member state option*).

PRECHODNÉ OPATRENIA

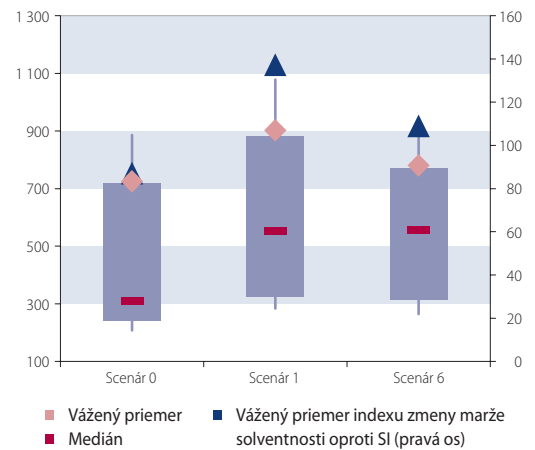
Prechodné opatrenia, tzv. *transitionals*, boli navrhnuté s cieľom eliminovať vplyv regulácie podľa Solventnosti II na produkty, ktorých hodnota podľa Solventnosti I je signifikantne odlišná od tej, ktorou sú ocenené podľa pravidiel Solventnosti II. Vplyv Solventnosti II na tieto produkty by sa mal eliminovať tak, že diskontná sadzba používaná pri výpočte najlepšieho odhadu technických rezerv

sa bude počas prvých siedmich rokov účinnosti Solventnosti II postupne prispôbovať bezrizikovej úrokovej miere. Túto úpravu možno aplikovať len na produkty regulované podľa Solventnosti I a vonkoncom nie na nové zmluvy podpísané po dátume začiatku účinnosti Solventnosti II.

Prechodné opatrenia sa testovali v scenároch 8, 9 a 11, slovenské poisťovne však tieto scenáre netestovali.

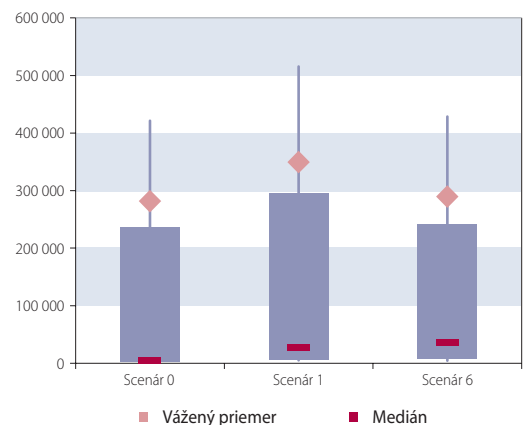
ZÁVER

Vplyv jednotlivých LTG opatrení, ktoré sa testovali na našom trhu, na finančnú pozíciu zúčastnených

Graf 4 Porovnanie marže solventnosti pre MCR v scenári 0, 1 a 6 a vážený priemer indexu zmeny marže solventnosti oproti Solventnosti I

Zdroj: NBS.

Poznámka: V grafe je zobrazené maximum, minimum, prvý a tretí kvartil, vážený priemer a medián hodnôt jednotlivých zúčastnených poisťovní, MCR – minimálna kapitálová požiadavka na solventnosť, SI – regulácia podľa Solventnosti I, t. j. v súčasnosti platnej európskej úpravy.

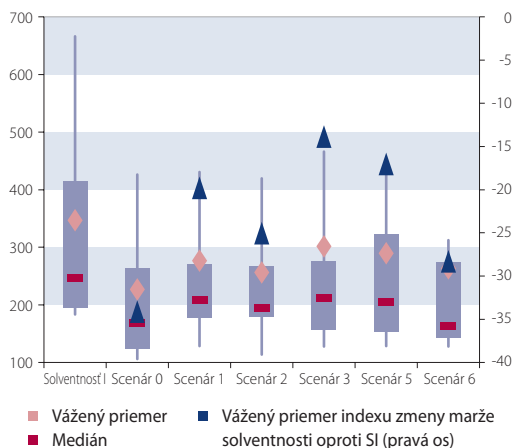
Graf 5 Prebytok vlastných zdrojov v scenári 0, 1 a 6

Zdroj: NBS.

Poznámka: V grafe je zobrazené maximum, minimum, prvý a tretí kvartil, vážený priemer a medián hodnôt jednotlivých zúčastnených poisťovní.

Graf 6 Marža solventnosti SCR podľa jednotlivých scenárov

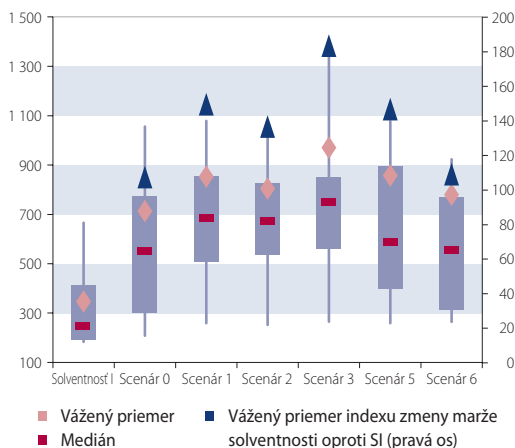

Zdroj: NBS.

Poznámka: V grafe je zobrazené maximum, minimum, prvý a tretí kvartil, vážený priemer a medián hodnôt jednotlivých zúčastnených poisťovní.

poisťovní nebol významný. Rozdiely medzi jednotlivými scenármi testujúcimi LTG optrenia (scenáre 1 až 6), boli skôr zanedbateľné. Táto skutočnosť mohla byť spôsobená pravdepodobne skladbou aktív, keďže investičná stratégia na našom trhu je konzervatívnejšia v porovnaní s inými krajinami EÚ, a v prípade rozšírenej verzie *matching adjustment* nedostatočným spárovaním peňažných tokov aktív a pasív. Pri vyhodnotení jednotlivých scenárov na základe váženého priemeru marže solventnosti SCR dopadol najlepšie scenár 3, hoci efekt zvýšenej úpravy o CCP (250 %) bol čiastočne kompenzovaný vyššou kapitálovou požiadavkou pre trhové riziko. Na základe výsledkov pri súčas-

Graf 7 Marža solventnosti MCR podľa jednotlivých scenárov

Zdroj: NBS.

Poznámka: V grafe je zobrazené maximum, minimum, prvý a tretí kvartil, vážený priemer a medián hodnôt jednotlivých zúčastnených poisťovní.

nej skladbe portfólií poisťovní sa na Slovensku nepreukázala potreba LTG opatrení. Keďže však pilier I, t. j. kvantitatívne požiadavky, bude v Solventnosti II predstavovať maximálnu harmonizáciu, uplatnenie jednotlivých LTG opatrení bude závisieť od výsledku trojstranných rokovaní medzi Európskym parlamentom, Európskou radou a Európskou komisiou.

EIOPA výsledky LTGA testovania odoslala Európskej komisii, ktorá vplyv navrhovaných úprav prehodnotila a v súčasnosti pripravuje aj na základe týchto výsledkov kompromisný návrh smernice Omnibus II. Následne sa pripravujú delegované akty a odporúčania EIOPA.

INFORMÁCIE

Výročné zasadnutia Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky 2013

Tohtoročné výročné zasadnutia Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky sa konali vo Washingtone v dňoch 11. – 13. októbra. Hlavnými témami rokovaní boli posilnenie rastu svetovej ekonomiky, úlohy a odporúčania MMF a otázky reformy MMF. Za Národnú banku Slovenska sa na rokovaní zúčastnil guvernér NBS Jozef Makúch a člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ úseku pre operácie na finančných trhoch Karol Mrva.

